

tegraciji u novim mjestima naseljavanja (usp. Ghassan Hage).

Zbornik *Going Places: Slovenian Women's Stories on Migration* heterogena je ženska vizura slovenske migracijske povijesti koja, prema završnim riječima jednoga od urednika, Jerneja Mlekuža, afirmira i »ozvučuje« dosad utišane glasove žena migrantica i to onih koje su svojim doprinosom ekonomskom razvoju regije iz koje dolaze ali i preživljavanju vlastite obitelji zadobile mitsko mjesto u slovenskoj iseljeničkoj povijesti. Ove, ponekad patriotskim zanosom ispisane, stranice donose svjedočanstva o intenzivnoj ženskoj migraciji mnogo prije razdoblja u kojemu ona postaje dominantnom te su doprinos kako iseljeničkoj tako i kulturnoj povijesti Slovenije. U određenoj mjeri doprinos su i kritici rodno determiniranih znanja o migraciji i metodologiji korištenja biografija i životnih priča žena, te »nečujne kategorije malih ljudi« (str. 236) koja se ovim zbornikom predstavlja kao izniman povijesni i društveni subjekt prve polovine 20. stoljeća.

Jasna Čapo

*Institut za etnologiju i folkloristiku,
Zagreb*

DOI: 10.5613/rzs.44.2.6

Giampietro Gobo, Sergio Mauceri

Constructing Survey Data: An Interactional Approach

Los Angeles: SAGE Publications,
2014, 368 str.

Knjiga *Constructing Survey Data: An Interactional Approach* zanimljiva je zbog svoga nekonvencionalnog pristupa anketnom istraživanju, ali i raspona problematike (koju nije bilo moguće sveobuhvatno ovdje prikazati). Autori Giampietro Gobo i Sergio Mauceri nastoje »obnoviti izvorni duh ankete« proširujući standardni pristup anketnom istraživanju (*Standard Survey Approach* – SSA) s interakcijskim pristupom (*interactional survey approach*), dosljednijim pragmatičkoj perspektivi (str. xiv). Naime, uzimajući u obzir interakcijske čimbenike i relevantne aspekte društvene situacije u kojoj nastaje anketni intervju, autori proširuju tradicionalni (anketni) model istraživanja. Oni rade razliku između određenih termina i koncepata poput ankete (kao metodologije) koja se može odrediti kao cjeloviti istraživački proces (od dizajna do analize podataka), anketnog intervjuja (kao metode) kojim se u anketi prikupljaju podatci te standardiziranog intervjuja kao specifičnog instrumenta prikupljanja anketnih podataka (str. xv). Ovdje se na specifičan način ograničenja metodologije anketnog istraživanja (*survey methodology*) pokušavaju prevladati uvidima u »zaboravljene lekcije proš-

losti« (str. xvi–xvii). Knjiga se sastoji od pet većih dijelova: »The context«, »From questions to answers«, »Constructing answer comparability«, »Designing data quality through mixed strategies« i »Envisioning the future« i četrnaest poglavlja. Dijelovi knjige sadržavaju grafičke i tablične prikaze, kao i primjere istraživanja u svrhu bolje ilustracije. Knjiga također sadržava popis korištenih referenci te kazalo ključnih riječi i termina radi boljeg snalaženja.

Gobo i Mauceri u prvom dijelu knjige, koji se sastoji od dvaju poglavlja – »Surveying the survey: back to the past« i »Back to the 'golden age': towards a Multilevel Integrated Survey Approach«, pružaju kratki povijesni pregled anketne metodologije i standardiziranog intervjua radi pokušaja dekonstrukiranja kategorija koje se unutar suvremene istraživačke prakse uzimaju zdravo za gotovo. Istodobno, taj »povijesni pregled bi trebao otvoriti put prema razumijevanju ekonomske, političke, društvene i kulturne klime u kojoj se anketa razvila i proširila, a s ciljem njezinog osuvremenjivanja i oslobađanja od ideološke prtljage« (str. 3). Nadalje, ističu da je zbog nedostataka SSA-a, kao modela istraživanja, anketa bila marginalizirana u znanstvenom i društvenom pogledu. Predlažu stoga proširivanje toga modela alternativnim višerazinskim integriranim pristupom anketnom istraživanju (*Multilevel Integrated Survey Approach* – MISA). Riječ je o pristupu koji u anketnom istraživanju (i njegovim različitim fazama) povezuje tri razine promatranja i

analiza, individualnu (mikro), relacijsku (mezo) i kontekstualnu (makro) razinu, čija će se relevantnost procjenjivati u odnosu na sam predmet istraživanja (str. 45–46). Najznačajniji metodološki doprinos pri tome pripisuju Lazarsfeldu kao preteči MISA-a.

U drugom dijelu knjige, koji se sastoji od pet poglavlja – »The answering process«, »Asking and questioning«, »Answers: cognitive processes«, »Communicative processes« i »The living questionnaire: the survey at work«, Gobo i Mauceri naglašavaju potrebu za promjenom paradigme koja kreće od pitanja prema odgovorima i stavljaju naglasak na intervjuirane osobe (*interviewee-centred survey approach*). Istraživački podatci nastaju kao rezultat dizajna istraživanja, ali i šireg konteksta kompleksne interakcije između upitnika, intervjuišta i intervjuiranoga. Drugim riječima, u različitim fazama intervjua, u svakom su društvenom susretu prisutni kognitivni i komunikativni procesi čija je razlika analitičke naravi (str. 72). Integrirajući te elemente u predloženi model društvenih istraživanja, autori opisuju njihove značajke i ističu doprinose kognitivističkog i pragmatičkog obrata osamdesetih i devedesetih godina 20. stoljeća. U konačnici, polazi se od (anketnog) intervjua kao društvene interakcije upravo radi naglašavanja metodološke (i analitičke) važnosti kognitivnih i komunikativnih procesa/elementa u sociološkim istraživanjima (str. 146).

Od dekonstrukcije anketnog intervjua do njegove rekonstrukcije u trećem

dijelu knjige, koji se sastoji od dvaju poglavlja – »Towards standardization of meanings: the interactional survey approach« i »Training for the interactional survey«, Gobo i Mauceri upozoravaju na »neizbježni (kognitivni i komunikativni) jaz između istraživača i (kulturno različitih) intervjuiranih osoba i poteškoće u postizanju učinkovite razine usporedivosti odgovora« (str. 169). Razlikuju dva pristupa za postizanje usporedivosti: standardni pristup anketi i interakcijski pristup anketi. Prvi se temelji na standardizaciji pitanja, mogućih odgovora i ponašanju intervjuista, dok se drugi temelji na standardizaciji značenja kroz suradnju s intervjuiranim osobama. Ta aktivnija i kolaborativnija uloga istraživača zahtijevat će određene vještine i sposobnosti, čemu se posvećuje cijelo jedno poglavlje. Interakcijskim pristupom anketi autori predlažu različite metodološke, proceduralne i tehničke odluke usmjerene prema postizanju kvalitetnih podataka.

Stoga, u četvrtom dijelu knjige, koji se sastoji od četiriju poglavlja – »Reconceptualizing data quality: beyond the psychometric approach«, »Quality in the quantity: mixed survey strategies«, »Pretesting strategies: assessing data quality in advance« i »Deviant case analysis: improving (a posteriori) data quality«, Gobo i Mauceri pokazuju da se interakcijskim i mješovitim pristupom intervjuu postiže rekonceptualiziranje i redefiniranje konvencionalnih dimenzija kojima se osigurava kvaliteta podataka (str. 219). U nastavku izlažu niz procedura i strategija za provjeru

valjanosti i pouzdanosti, naglašavajući da je ovdje riječ o cikličkom procesu i različitim fazama (poput pilot-istraživanja, predtestiranja i analize devijantnih slučajeva) u kojima znatan doprinos imaju kvalitativne strategije (str. 239). Upotreba mješovitih strategija omogućuje integraciju kvalitativnih pristupa i njihovih prednosti u anketnom istraživanju – *mixed survey approach* (str. 240). Napori autora, dakle, idu prema jačanju anketne metodologije radi pomicanja granica konvencionalnih načina gledanja na nju.

U petome, zadnjem, dijelu knjige, u jedinome poglavlju – »Glocalizing the survey«, Gobo i Mauceri se usmjeravaju prema multikulturnom modelu ankete (*multicultural survey model*) i njegovim implikacijama za istraživanje. Naime, autori ističu da je suvremena anketna metodologija vremenom postala globalizirano područje znanja koje je oslobođeno svakog konteksta. Rješenje problema, s druge strane, vide u dekoloniziranju anketne metodologije ili ideologija, što dovodi do potrebe razvijanja demokratskih i postkolonijalnih metodologija koje idu prema »kulturno fleksibilnoj« anketnoj metodologiji. Izazov je u transformiranju zapadne znanstvene metodologije u multikulturnu i osjetljivu na određene društvene grupe i društvena pitanja (str. 301–302). »Glokalizirana metodologija anketnog istraživanja« (*glocalized survey methodology*), kako je nazivaju autori, ovisi o fuziji snaga zapadnih i nezapadnih metodologa, tj. o promišljanju tradicionalnih metoda i otkrivanju novih ili

pak redizajniranju postojećih metoda. Drugim riječima, ovisi o »stiliziranju« ankete koja će odgovarati novoj društvenoj situaciji (str. 319–320).

Knjigu *Constructing Survey Data: An Interactional Approach*, autori Giampietro Gobo i Sergio Mauceri posvetili su, kažu, »novim generacijama

društvenih istraživača«. Njezini doprinosi suvremenoj sociološkoj metodologiji jesu u pomicanju granica ne samo razumijevanja, nego i provođenja anketnog istraživanja na početku 21. stoljeća.

Marija Lončar

*Odsjek za sociologiju, Filozofski
fakultet Sveučilišta u Splitu*